

Slouvenški dom

Postalna plačana v gotovini

Cena Dva 1--

Ste. 267

V Ljubljani, torek 23. novembra 1937

Leto II.

Konferenca 9 držav v Bruselju bo odgodila svoje seje za zmeraj Slab konec novega poskusa za ohranitev miru

Bruselj, 23. nov. o. Včerajšnja seja konference devetih držav je prinesla veliko razočaranje še tistim poslednjim, ki so upali, da bo konferenca sposobna vsaj malo zavrteti japonski naval na Kitajskem. Seje se ni udeležil ne angleški zun. minister Eden, ki je sklical, ne francoski zun. minister Delbos, ne sovjetski zastopnik Litvinov. Edini dogodek je bil govor kitajskega zastopnika Wellingtona Kooja, ki je ugotovil, da se je konferenca izgubljala v praznih besedah in da ni po treh tednih razpravljanja rodila prav nobenega uspeha. Ni se ji posrečilo niti, da bi prisilila Japonsko na kake razgovore. Konferenca bo zdaj izdala poročilo o svojih neuspehih, potem pa jo bodo odgodili. Japonski napad na Kitajsko pa traja dalje in zdi se, da nima nihče volje, da bi ga ustavil. Svoj govor je kitajski zastopnik končal z besedami:

Kitajska delegacija sicer ceni delo vseh delegacij, vendar pa obžaluje tako majhen uspeh ne samo iz lastnih interesov, ampak iz interesov svetovnega miru. Zato si kitajska delegacija pridržuje pravico, da doda poročilo svoje odstavke potem, ko bo od svoje vlade prejela končna navodila.

Po njegovem govoru ni bilo nič debate. Nihče se ni oglašil, da bi žalostnim ugotovitvam kitajskega zastopnika ugovarjal.

Nato so se pričeli razgovorjati o osnutku poročila o konferenci, ki so ga sestavili zastopstva Anglije, Amerike in Francije. Poročilo vsebuje popis dela v Bruselju in pa izjavo. Poročilo o delu ima 11 točk in se nanaša povetini na okoliščine, v kateri so sestanek devetih držav sklicali in pa na delo, ki naj bi ga sestanek dovršil. Po-

ročilo ugotavlja dalje, da zaradi različnega mišljenja ni bilo mogoče priti do soglasja z Japonsko in da zaradi njenega nasprotovanja ni mogoče nadaljevati dela. Poročilo bodo dodali tudi vse japonske odgovore na številna povabila. Sprejetjem poročila bodo seje odgodili za nedoločen čas in bodo sklicali nov sestanek šele na izrečno zahtevo dveh udeležencev te konference. S tem so se izjavila vsa upanja, ki jih je svetovna javnost stavila v bruseljski sestanek, ki naj bi bil mirno rešil spor na Daljnem vzhodu in utrdil ogroženi svetovni mir.

Seja je bila zaključena ob 19.50 zvečer in se bo sestala zopet v sredo ob 15. Verjetno bo dotlej kitajska delegacija že dobila navodila od svoje vlade. V Londonu zanikajo, da bi Eden šel v sredo v Bruselj.

Vesti 23. novembra

Pariški dopisnik rimske »Tribune« se je moral nenadno vrniti v Italijo, ker je bilo njegovo poročanje preveč prijazno za Francoze.

Med Turčijo in Bolgarijo so se začela pogajanja za preselitev večjega števila Turkov iz Bolgarije.

Veliki nemiri so bili zadnje dni po vsej Siriji, zlasti pa v večjih mestih, ker so Francozi razpustili več sirske mladinske udarniške organizacije.

Naše vojaško odposlanstvo, ki se je skoraj mesec dni mudilo v Italiji, se je včeraj vrnilo iz Rima v Belgrad.

Nemški prometni minister Dorfmueller se je včeraj pripeljal v Napoli na evropsko konferenco za določitev voznega reda.

Mussolinijev sin Bruno in njegov letalski tovariš polkovnik Biseo sta popravila lastni hitrostni rekord za trimotorno letalo z 2000 kg tovora. Dosegla sta povprečno hitrost 330 km in 622 m na uro.

Skrivno središče hitlerjanskih napadalnih oddelkov v Avstriji je odkrila dunajska policija v mestecu Steinu na Štajerskem ter zaprla več članov teh organizacij, samih učiteljev in uradnikov.

Podtajniška mesta v turških ministrstvih bodo odpravili, ker so odveč in predraga. To je sklenila vlada na pobudo predsednika republike Ataturka.

Obisk angleškega sredozemskega brodarstva v Egiptu so določili za december. Do obiska bi moralo priti že oktobra, pa so ga morali odložiti zaradi položaja v Siriji.

Samo 10 katoliških duhovnikov sme še izvrševati svojo službo v Sovjetski Rusiji in še ti samo med tujimi državljani. Teh 10 duhovnikov je ostalo v svobodi od 8 katoliških škofov in 810 duhovnikov, ki jih je včasih Rusija imela. Taka je v dejanju verska »svoboda«, ki jo uradno razglasa nova boljševiška ustava.

Propagandni polet francoskega vojaškega letalstva po afriških kolonijah se je izvršil brez nesreče. Skupna pot vseh letal znaša skoraj pol milijona km.

Ameriška vlada zanika vesti evropskega tiska, da bi bil njen pariški poslanik Bullitt potoval v Bukarešto zato, da bi odvrnil poljsko vlado od pristopa k nemško-italijansko-japonski protikomunistični zvezi.

Italija bo zmanjšala število konzulatov v Sovjetski Rusiji, Rusija pa v Italiji, češ da je njihovo vzdrževanje predrago.

Šikar vladarjev Madžar Laszlo de Lombos je umrl v starosti 68 let v Londonu. Lombos je slihal med drugimi bivšega nemškega cesarja Viljema, Mussolinija, ameriškega predsednika Hardinga in Roosevelta, angleškega kralja in kraljico, bivšega abesinskega cesarja itd.

Silne poplave divjajo na Portugalskem in je prestolnica Lizbona odrezana od ostale države.

Izgnani zastopnik francoske agencije Havas je včeraj odpotoval iz Berlina. Od njega so se poslovlili vsi tuji dopisniki.

80 drobnih bomb so odstranili zdravniki bivšemu abesinskemu podkralju Grazianiju iz telesa. Drobce je dobil ob atentatu februarja meseca.

Gospodarski sporazum za izkoriščanje kolonij bosta v kratkem sklenili Francija in Nemčija.

AvtoBUS se je zalezel v okno kavarnar v Chantillyu pri Parizu in ubil enega gosta v kavarni, šest pa jih je bilo ranjenih.

Madžarski državni tajnik za kmetijstvo je odpotoval v Berlin na gospodarska pogajanja med Nemčijo in svojo državo.

Slovesno sejo v spomin pokojnega izumitelja Marconija je imela v nedeljo italijanska akademija znanosti in umetnosti. Seje se je udeležil tudi zastopnik papeške znanstvene akademije.

Italijanske vojne ladjedelnice v Livornu so dovršile za sovjetsko vlado križarko najmodernejši vrste »Taškent«. Protikomunistična zveza se torej v Italiji dejansko še ne uveljavlja...

Za odpravo blokade pred Španijo se je zavzel s posebno spomenico mednarodni odbor za španske otroke in begunce, ki misli, da bo s prostim uvozom orožja in bomb v Španijo lažnim otrokom najbolj pomagano.

Tajfun na Filipinih je zahteval nad 300 smrtnih žrtev, bivališča pa je porušil 180.000 ljudem.

Holandskega misijonskega škofa Ravena, ki je bil apostolski vikar v Cenginfuju, so z osmimi misijonarji vred odvedli kitajski roparji in ga ubili, tik preden so jih zajele japonske čete.

Seja angleškega kronskega sveta bo danes. Na njej bo lord Halifax poročal o uspehu svoje poti v Nemčijo in o razgovorih s Hitlerjem.

Poljski narod se mora obdati z oklepom in združiti vse sile za varstvo države, da bo mogla Poljska zmagati v vsakem boju, ki ji ga bodo vsilili. To je govoril maršal Ridy Smigly v nedeljo po radiu ob kongresu neke poljske oborožene organizacije.

Teden proti narodnemu socializmu se je začel včeraj v Newyorku. Prirejajo ga številne tamošnje judovske organizacije. Na zborovanjih pozivajo Jude vsega sveta, naj ne kupujejo nemškega blaga.

Izvoz letal iz Amerike je od lanskega leta poskočil za 69%. Letala so prodali v Španijo in na Kitajsko ter dobili zanje čez 80 milijonov dolarjev.

25 letnico Otona Habsburškega so legitimisti praznovali na Madžarskem z velikimi svečanostmi. Slovesnosti so se udeleževali različni zastopniki habsburške rodbine.

Francoska vlada je kljub burnim sejam na sedanjem zasedanju dobila zaupnico s 399 proti 160 glasovom.

19 letnico francoske osvojitve Strassburga praznujejo danes. Slovesnosti se bosta udeležila vojni minister Daladier in načelnik generalnega štaba Gamelin.

Amerika naj odpokliče svojega zastopnika na bruseljski konferenci, ker se posredovalno delo za pomiritev kitajsko-japonskega spora ni posrečilo. To zahtevajo nekateri ameriški senatorji od vlade.

Nacionalisti in odpoklic prostovoljcev

London, 23. nov. AA. Havas: V Londonu so slišni govori o spomenici nacionalistične vlade v Burgozu, ki je bila izročena angleškemu veleposlaniku v Hendayu in ki se tiče umika prostovoljcev iz Španije. Nacionalistična spomenica je zelo dolga, v njej sprejema angleški predlog, vendar pa dodaja vse polno pridržkov. Vlada v Burgozu odgovarja v glavnem tole:

1. Sporazumno morajo biti določene dolžnosti komisije, ki bo šla v Španijo nadzirati odhod prostovoljcev; ta komisija lahko določi samo število prostovoljcev, nima pa pravice vplivati na odhod prostovoljev in tudi ne sme določevati pogojev za odhod. Torej je glavno, da se določi delovno področje te komisije;

2. vlada v Burgozu zahteva pravico nadzorstva nad osebnostmi, ki bodo v tej komisiji, prav tako pa tudi nad osebami, ki bodo nadzirale v območju valencijske vlade. Zato zahteva nacionalistična vlada, da naj ji poprej dostavi imena članov komisij. Ton spomenice je vljuden, vendar odločen.

Vesti iz Salamance

London, 23. novembra. AA. (Havas) Po neki brzojavki, ki jo je Reuter dobil iz Salamance, bo japonski cesar v kratkem podpisal akt o priznanju vlade generala Franca. Brzojavka pravi dalje, da je dosegel popoln sporazum pri pogajanjih, ki jih je vodil v Tokiu odpravnik poslov nacionalistične Španije s Hiroto.

Pariz, 23. novembra. AA. (Havas) »Figaro« objavlja tole vest: Filozofskega dekana na vseučilišču v Grenoblu Jacquesa Chevalierja, je general Franco povabil v Španijo, naj tamkaj reorganizira šolstvo. Naš odlični rojak je sestavil načrt o preureditvi šolstva s pomočnikom ravnatelja Zavoda Casa Velasquez in drugimi strokovnjaki.

K'e je resnica o pogajanjih za mir

Barcelona, 23. novembra. Včeraj ob 13.45 je prispel v Barcelono g. Companis, predsednik katalonskega generaliteta.

Pariz - Buenos Aires : 52 ur

Buenos Aires, 23. nov. o. Poskus rekordnega poleta iz Pariza v Južno Ameriko, na katerega se je dvignil francoski letalski mojster Codos, se je posrečil. Letalec je dosegel svoj cilj v rekordnem času in po načrtu, ki si ga je zasnoval, namreč, da bo vso pot preletel na enem samem letalu, ne da bi ga premenjal, kakor to delajo pri poštnem prometu. V Buenos Airesu so Codos in njegovi spremljevalci doživeli pri izstopu iz letala navdušen sprejem ogromne množice ljudi. Pozdravili so jih tudi zastopniki oblasti. Letalo so takoj oskrbeli z bencinom, ker je Codos nadaljeval svoj polet v Santiagu de Chile.

Polet iz Bourgeta pri Parizu do Buenos Airesa je trajal 52 ur in 50 minut, to je za celih 16 ur manj, kakor je znašal prejšnji rekord.

Letalo se je takoj nato dvignilo in odletelo čez južno ameriško celino proti Čileju. Kljub silovitim snežnim viharjem, ki so divjali nad Kordiljerami, je brez nesreče pristalo v Santiagu, kjer so mu priredili navdušen sprejem.

Združitev romunske opozicije

Bukarešta, 23. novembra m. Včeraj je po daljšem času spet prišel v Bukarešto bivši predsednik romunske vlade in predsednik caranistične stranke Julij Maniu. Na železniški postaji ga je pričakovala desettisočglava množica ter mu priredila viharne ovacije. Maniu, ki bo na kongresu narodne caranistične stranke po ostavki Mihalakea postal predsednik te stranke, bo vodil ostre boje proti sedanji vladi. Tudi vse ostale opozicijske stranke se med seboj podpirajo in bodo pri prihodnjih volitvah nastopile enotno.

Malo svobode v Bolgariji

Sofija, 23. nov. m. Bolgarska vlada je zopet dovolila delovanje nekaterim narodno obrambnim organizacijam, kakor Rodni zaščiti in Nacionalnim legionarjem, ki jih je razpustila Gorgijeva vlada. Članstvo teh organizacij v vsem podpira težje vlade za ureditev notranjih političnih razmer v Bolgariji.

★

Bolgarska kraljica Joana je iz Züricha prispela v Italijo na obisk k staršem.

Penski zbor bolgarskih železničarjev bo imel v kratkem več koncertov v Jugoslaviji.

lonskega generaliteta. Pri tej priložnosti je Companys izjavil, da je s svojim potovanjem zelo zadovoljen, druge izjave pa ni maral dati.

Dejal je, da je njegovo potovanje popolnoma zasebnega značaja. Iz tega sklepajo, da se je v Parizu in Bruslju pogajal proti volji sedanje vlade za ločen mir med Katalonijo in Francmom.

Tiskovni urad osrednje španske vlade pa je izdal sporočilo, v katerem pravi, da nekateri tuji listi zadnje čase vrše veliko kampanjo, da bi svetovno javnost zmedli zastran vojne na Španskem. V listih se širijo glasovi o posredovanju in premirju. Pred kratkim je predsednik vlade zavrnil te glasove. Sporočilo tiskovnega urada pravi dalje, da je resnica samo v Negrinovi izjavi in da gre samo njej verjeti.

Ne megle, marveč bližajoče se rojstvo

Pravi vzrok letalske nesreče pri Ostendeu

Bruselj, 23. nov. o. »Midt Journal« poroča o preiskavi, ki jo vodi belgijske oblasti zaradi letalske nesreče pri Ostendeu, kjer je našla smrt v plamenih vsa hessenska rodbina. Preiskava je zdaj ugotovila, da prvi vzrok za nesrečo ni bila megla. Letalu ni treba bilo zasilno pristati in bi bilo lahko nadaljevalo pot proti Londonu. Pilot se je hotel spustiti na prošnjo vojvodinje Hessenske, ki je bila že precej proti koncu nosečnosti in je začutila, da se bliža porod. Zaradi megle pa pilot kljub vsemu iskanju ni mogel najti letališča in se je spustil prenizko, preden je dobil kaj odgovora na

svoje signale. Pri tem je letalo udarilo ob dimnik opekarne in se zrušilo na tla, na tleh pa je pričelo goreti. Med tem ko je letalo padalo, je mater prevzel smrtni strah, kar je pospešilo porod. Otrok se je moral roditi tedaj, ko je letalo drvelo v pogubo, zakaj med zgoznelimi ostanki poltnikov so v ruševinah letala našli tudi trupelce novorojenčka. Tako je prišlo na svet in se poslovalo od njega detece, ki mu ni bilo usojeno, da bi bilo postalo prestolonaslednik odstavljene nemške vladarske rodbine.

Beg iz Nankinga se je začel

Prošnja za rusko pomoč

Nanking, 23. nov. AA. (DNB) Izseljevanje civilnega prebivalstva iz Nankinga in iz območja 20 km okoli Nankinga se je že začelo. V Nankingu je zaprtih okoli 80% vseh trgovin.

Kitajci so zbrali več ko 12 divizij okoli Nankinga za obrambo prestolnice. List »Takung-Pao« poroča, da so kitajske čete v pokrajini Santung prekorale Rumeno reko in da prodirajo proti severu ter da so ponovno zavzele mesto Čijang, pri čemer so jim bile v pomoč čete kitajskih tamkajšnjih kitajskih krajevnih oblasti.

Osebe britanskega poslanstva bo danes zapustilo Nanking in odpotovalo v Hankov in ne šele jutri, kakor je bilo prvotno nameravano. Na ta sklep je uplival odhod kitajskega zunanjega ministra Vančunguja, ki se je takisto odpeljal iz Nankinga. Tudi ostala nankinška poslanstva razen nemškega so pripravljena za odhod.

Tokio, 23. nov. AA. (Stefani) List »Niši Niši« piše, da je kitajski vrhovni poveljnik maršal Čang-kajšek preko nekega tujega vojaškega odposlanca poskušal pregovoriti maršala Blücherja, da prihiti

kitajski vojski s svojim nasvetom na pomoč. Poročilo pravi dalje, da je maršal predlagal Blücherju, da naj ne prosi o tej stvari Staljinove odobritve. Če bi maršal Blücher na Čang-kajškov predlog pristal, bi postal stalni svetovalec kitajske armade.

»DNB« Pravi, da je neko japonsko letalo med bojem nad Nankinom vrlo na tla pismo vrhovnega japonskega poveljnika generala Macuna za maršala Čang-kajška. Japonski poveljnik zahteva v pismu, naj Kitajski ustavi vsak nadaljnji odpor. Druge podrobnosti tega pisma pa niso znane. Pismo je osebnega značaja. Ali je maršal Čang-kajšek pismo dobil, tudi ni znano.

Letalski boji, ki so se danes dopoldne razvili nad Nankinom, so bili silno ogroženi. Verodostojni opazovalci v Nankingu trde, da so se danes prvič pojavila sovjetska letala. Po njihovem je bilo kitajsko letalo, ki je sestrelilo neki japonski bombnik v današnjem boju, istega tipa, kakor sovjetsko letalo, ki ga kitajsko letalstvo doslej še ni uporabljalo. Iz verodostojnega vira se je zvedelo, da je kitajska vlada kupila v Sovjetski Rusiji mnogo letal.

Molk o angleškem obisku pri Hitlerju

London, 23. novembra. AA. (Havas) Predsednik vlade je danes izjavil v spodnji zbornici, da ne more za zdaj dati nobene izjave v zvezi z obiskom lorda Halifaxa v Berlinu, ker lorda Halifaxa po njegovi vrnitvi iz Nemčije niti še videl ni. Nato je prosil Atleerja, naj odloži na jutri svoje vprašanje o tem, kdaj bo vlada na to odgovorila.

Dopisnik »Manchester Guardian« iz Berlina poroča svojemu listu, da imajo v nemških krogih vtis, da se je razgovor med Lordom Halifaxom in Hitlerjem bolj nanašal na evropska vprašanja, kakor na nemške zahteve zastran kolonij. Kaže, da se je lord Halifax mogel prepričati, da nista os Berlin-Rim in tako imenovani pakt proti kominterni prav nič naperjena proti koristim Velike Britanije, in da trikotniku Berlin-Rim-Tokio tudi ni namen prepričati sklenitev nemško-britanskega dogovora, ne skleniti sedanje razmerje med Parizom, Londonom in Washingtonom.

Svetovnega evharističnega kongresa v Budimpešti se bo po dosedanjih prijavah udeležilo nad 200.000 udeležencev iz tujine.

504 km na uro je doseglo novo nemško dvomotorno letalo tovarne Heinkex s tvorom 1000 kg.

V Braziliji bo dovoljena samo ena ideologija in samo en vodja, predsednik osrednje vlade. Tako je izjavil novi delovni minister.

Drobne vesti

Pes je preprečil velik požar v Derventi, kjer se je sredi noči vnelo poslopje gimnazije. Goreti je začelo pri strehi, vendar ni nihče nevarnosti opazil, dokler ni začel na vso moč lajati pes ravnatelj gimnazije. Z lajanjem je zbudil ravnatelja in slugo, ki so hiteli poklicati gasilce in druge ljudi, da so požar pogasili.

Po uradnih statističnih podatkih ravnateljstva pomorskega prometa v Splitu se je v trimesečju julij-avgust-september izvozilo iz Dalmacije v razne kraje v Jugoslaviji vsega skupaj 97.285 svežih morskih rib, in sicer v navadnih zabojih 40.502, v posebnih zabojih pa 56.783 kg. S sušaške postaje so v teh treh mesecih odpremili v Jugoslavijo 28.747 kg morskih rib, s splitske postaje 43.922 kg in s šibeniške 24.616 kg.

Brezhibno funkcioniranje vračila državnih dolgov v državi. Izplačilo kupona št. 13 7-odstotnega mednarodnega stabilizacijskega posojila iz leta 1931. DHB obvešča lastnike obveznic 7-odstotnega mednarodnega stabilizacijskega posojila kraljevine Jugoslavije v zlatu iz leta 1931, obveznic, ki so v seznamu svobodnega obtoka v kraljevini in preluknjane z označbo »Plačljivo v dinarjih«, da je 13. kupon plačljiv 1. decembra t. l. in da se lahko izterja počasi z 2. decembrom pri bačni centrali v Belgradu in pri vseh podružnicah DHB v kraljevini.

Za nov družabni red

Predavanje prof. dr. Gosarja pod okriljem katoliških akademskih društev Danica, Zarja, Savica

Ljubljana, 23. novembra.

Kako plodna je bila zamisel tedenskih predavanj, ki so jih zamislila katoliška akademska društva »Danica«, »Zarja«, »Savica«, nam čedalje bolj dokazuje veliko zanimanje za ta predavanja. Katoliška akademska mladina je pokazala živo zanimanje za vse pereče in težke sodobne probleme, ki tarejo svet, katoliški akademik je začel spet čutili odgovorno dolžnost, da sam poseže dejavno v dogajanje okoli sebe. Pod okriljem imenovanih društev smo čuli že več tehtnih predavanj, ki so prav živo posegala v problematiko današnjih dni in vesel mora biti človek, ko vidi, kako do dna se čuti naša katoliška mladina odgovorna, da na vsa vprašanja današnje družbe, vere, književnosti in vsega današnjega življenja dolžni odgovor.

Suotiči je v beli dvorani Uniona predaval prof. dr. A. Gosar o vprašanju novega družabnega reda. Dvorana je bila spet nabito polna. Na vsakem predavanju je opaziti zmerom več zastopnikov našega kulturnega življenja, predavanja pa hodijo poslušati celo kmetje.

Potreba po novem družabnem redu

Da je nov boljši družabni red res potreben, to nam dokazuje zvest, ki se je naselila v širokih ljudskih plasteh. O potrebi novega družabnega reda pa so razpravljali že številni sodobni filozofi, moralisti, sociologi in narodni gospodarji. Kako je s cilji in pogledi na nov družabni red, pa vidimo, kako so široki ljudski sloji razdeljeni na stanove in stranke. Za katoličane ima reforma današnje družbe še poseben pomen! Pri reformi družbe gre za boljši položaj in za usodo moderne družbe in modernega človeštva! Od reševanja tega vprašanja je odvisno, ali se bodo ljudske množice oklenile katoliškega nazora, ali pa se bodo oklepale materialističnega življenja. Zato se stavlja vprašanje, ali bodo kristjani sami rešili to vprašanje, ali pa se bodo množice zgrinjale v komunistični tabog. G. predavatelj je pri tem poudaril, da njegovo predavanje ne more obsejati niti najvažnejših problemov, ker je zato potrebna dolga vrsta razprav, zasnovanih z občestvenega vidika. Ko pa že govorimo o novem družabnem redu, je važno vedeti, kaj pomeni geslo »za nov družabni red« in za kaj pri njem gre. Ali naj bo nov družabni red bistveno drugačen, ali pa gre morda samo za globljo preureditev na dosedanjih temeljih in osnovah.

Osnove današnje družbe

Današnja družba je zasnovana na demokratičnih osnovah, ki imajo svoj izvor v francoski revoluciji. Človeku so bile dane temeljne pravice in dolžnosti in z njimi svoboda. Pojem svobode pa je zelo omejen. Popolna svoboda bi bila možna samo tedaj, če bi imeli ljudje enake sposobnosti. Vidimo pa, kolikor bolj se družba in ljudje razvijajo, toliko bolj individualno različni postajajo. Za današnjo družbo je značilno načelno priznavanje svobodne izbire dela in poklica, svoboden konzum, svobodno pridobivanje imetja. Pri vsem tem se javlja vprašanje, ali je zaželjena kakšna druga osnova, ali pa so današnji temelji nujni in neovrgljivi. Težko si moremo misliti, da bi ljudstvo v francoski revoluciji pridobile in osnovane svobodne lahko pogrešilo. Odprava teh svobodnih bi pomenila kolektivizem in komunizem. Popoln kolektivizem pa je izvedljiv v malem obsegu in se ne da organizirati v okviru velikih narodnih gospodarstev. To potrjuje ruski vzgled. Rešitev je v sredi med neovirano svobodo in med popolno odpravo teh svobod.

Pri reševanju socialnega vprašanja gre za pravo mero svobode in vezanosti na vseh področjih javnega življenja. Liberalno načelo obstoji v neovirani skrbi za lastno blagostanje, danes pa gre za to, da se tok življenja naravnja k ciljem obče blaginje. V današnji družbi so potrebne globoko segajoče in tudi temeljite reforme. Dokler bodo množice lonile v proletarijski bedi, ne more biti govora o novem redu. Množice je treba dvigniti iz proletariata, da bodo aktivno zmoglo sodelovati v razvoju družbe. Zato je nujno, da se sedanja gospodarska velesila kapitalističnih krogov stre. Pri vprašanju novega družabnega reda gre predvsem za to, da se izdatno omeji premoč kapitala in njegovo izrabljanje v zasebne sebične namene. To naj bi rešili s kolektivizacijo pridobitnih sredstev, s katerimi je zvezana moč, ki se zasebnikom ne sme prepustiti. Praktična izvedba pa zavisi od stvarnih, osebnih in krajevnih okolištin. Stavlja se zato problem podraževanja in podraževanja, tako n. pr. podraževanje kredita, da se onemogoči gospodarsko samosilje in izrabljanje tistih, ki so prisiljeni jemati na posodo.

Kakšen naj bo novi družabni red

Pri vprašanju, kako naj stvarno uredimo socialne gospodarske probleme, vidimo, da bi pri tem mogla koristiti že primerna ureditev in omejitve veleposredstev in omejevanje njihovega novega nastajanja ter raznih kapitalističnih združb in ureditev zaščite izposojenega kapitala. Danes posega država čedalje bolj v socialno življenje naroda. Delovne množice potrebujejo državne podpore. Tudi v novem redu bi ostali problemi družabne zaščite delavstva povsod isti kot danes. Tudi tu bi bilo potrebno skrbeti za socialno šibke stanove s socialnim, bolniškim, bolezenskim, starostnim, onemoglostnim in celo brezposelnim varovanjem. Vzgled nam nudi ruski boljševizem.

Ker tvori vse družabno življenje posebno zakončeno celoto, je smotrna narodno gospodarska politika možna samo na podlagi enotnega gospodarskega in socialnega programa. S tem se obvarujemo enostranskega razvoja, n. pr. samo v in-

dustrijski smeri. Samo z intenzivnim vodstvom, oprtim na vse občestvo obsegaajoče politično, kulturno in socialno stanje, bi bilo mogoče uresničiti narodno gospodarstvo, ki predstavlja skrb za socialne, kulturne in tudi politične dobrine. Za te cilje pa skrbimo, če imamo popoln pregled nalog in problemov po njihovem obsegu in važnosti. Prav tako pa se mora dobra in uspešna socialna politika tesno oslanjati na narodno gospodarsko politiko, v kolikor omogoča zaslužek in večja kupna moč delovnih množic. Zato je nov družabni red mogoč le kot posledica smotrno urejenega gospodarskega razvoja. Ne more nastati čez noč s pomočjo revolucije, ki odstrani le ovire razvoja, kajti šele po revoluciji se začne pravo reševanje novega reda. Vse zavisi od evolucije, ki je bistveno potrebna, revolucija pa je samo dokaz prepočasne evolucije. Tudi v novi družbi bo še nadalje

Raznoterosti iz zemljiške knjige

Ljubljana, 23. novembra.

Kaj nam vse lahko pove zemljiška knjiga okrajnega sodišča? Mnogo gospodarskih podatkov in zanimivosti o dvigavanju in padanju gospodarstev, o propadanju poprej lepo cvetočih posestev in močno se razvijajočih podjetjih in v zemljiški knjigi je zaznamovana z največjo skrbnostjo vsaka malenkostna sprememba pri parcelah in hišah. Če je kdo zapisan kot lastnik — doletnik, to lahko takoj izberejo, kakor hitro doseže lastnik polnoletnost. Jasno, da mora tak izbris sam predlagati, kajti zemljiška knjiga sama ne more voditi tako podrobne evidence o lastnikovih osebnostih in lastnostih. Dostikrat je tudi važna hišna številka. Kakšen vihar je nastal pretekli mesec? Na sodni oglasni deski je bila razpisana javna dražba neke hiše na Sv. Petra cesti. V zemljiški knjigi je ta hiša nosila točno zapisano številko 47, ki je bila stara. Po zemljiški knjigi je ta hiša dobila v dražbeni oklic tudi številka 47. In kaj je bilo? Interesenti so prišli ogledovat povsem drugo hišo in lastnik, pošten mož, bi bil skoraj skočil iz kože. Zato naj hišni lastniki natančno zasledujejo razvoj zemljiške knjige in naj se zanimajo za vsako malenkost glede njim lastnih hiš, parcel in posestev. Dotična hiša je dobila pred leti novo številko 43.

Velika in dolga je dvorana, kjer je nameščen zemljiškookrajni urad v Ljubljani z vsemi listinami, dokumenti in debelimi knjigami. Po zimi je to dvorano težko kuriti, kajti ogreva jo centralna kurjava. V njej je sedaj precej hladno. Pa tudi drugod tožijo, da je centralna kurjava na sodnike, uradništvo in stranke pozabila. Mnogi so si nakopali hudi prehladi.

Nad 118 milijonov dolgov vknjiženih

Zemljiška knjiga kot nekaj gospodarski barometer nam med drugim kaže, da je sedaj na denarnem trgu precej likvidnosti in mnogo gotovine na razpolago. To povedo tudi mnogostevilni hipotečni krediti in hipotečna posojila. Vknjižujejo se na razne realitete, velike in male, ogromne svote, ki se vknjižujejo vsak mesec. Oktobor je bil v pogledu posojil prav značilen. Pri 112 realitetah, spadajočih pod okoliš ljubljanskega okrajnega sodišča in ležečih ali v mestu ali v okolici, je bilo oktobra vknjiženo 14.572.429 din raznih večidel od denarnih zavodov dovoljenih posojil in kreditov. Najvišja kredita sta bila vknjižena po 1.800.000 din in drugi po 2.200.000 din. Intabulirano so bila manjša posojila od 5000 naprej, mnogo jih je po 50.000, 100.000 din in še višjih. Septembra je bilo nasprotno pri 76 posestvih vknjiženo 12.162.000 din. Letos do konca oktobra je bilo pri 1017 posestvih v mestu in okolici vknjiženo že 118.476.511 din posojil in kreditov.

Kakor se močno dvigajo posojila, tako so v zemljiški knjigi prav redki izbris posojil in kreditov. Oktobra je bilo pri 37 posestvih izbrisano 1.103.064 din posojil, pri nekem posestvu staro posojilo 400 avstrijskih goldinarjev in pri 3 posestvih kronska posojila po 11.626 K, 160 in celo 14.50 K.

Ali cene realitetam padajo?

Zanimivo vprašanje o cenah hišam, posestvom in raznim parcelam nam tudi v marsičem lahko pojasni zemljiška knjiga. V zadnjih letih so se močno dvigale cene posameznih zemljiščem, hišam, vilam in zlasti stavbnim parcelam. Barjanski svet je običajno na prodaj od 1 do 35 din m² in to legi. Pusta barjanska zemlja je zelo cenena. Boljša pa doseže tudi 50 din m². Različne so cene mestnim stavbnim parcelam. V eredišču so normalno vedno nad 100 din m². Nedavno je bil prodan kos parcele po 1000 din m². Splošno pa je svet ob prometnih žilah vedno nad 50 din m². Zadnji čas pa je opaziti nenavaden pojav, ki ga mnogi poznavalec razmer različno tolmačijo. Med spekulante se širi govorica, da padajo cene starim in tudi novim hišam, zlasti vilam. Baje je bila neka lepa vila prodana sedaj za skoraj 100.000 din cenej, kakor je bila kupljena lani aprila. Kdo naj verjame, da so cene vilam tako nizko padle?

Belgrad, 23. novembra. m. Med tukajšnjimi športnimi krogi se je razširila vest, da misli najboljši igralec BSK-a Moša Marjanovič prestopiti v drugi prestolniški nogometni klub »Jugoslavijec«, kjer je bil včlanjen pred 13 leti. Odbor »Jugoslavijec« baje ponuja Moši 30.000 dinarjev, poleg tega pa še nekatere druge beneficije, ki bi jih pozneje redno vsak mesec užival.

Poper so tihotapili v Avstrijo

Pod premogom v tenderju avstrijske lokomotive 350 kg popra

Maribor, 22. nov.

Avstrijci nam pošiljajo s tihotapci saharin in vžigalnice, mi pa se jim evanziramo s poprom. V Avstriji je namreč poper monopol, kilogram etane v trgovini na veliko 5 šilingov. Pri nas pa se dobi poper v trgovini po 29 din kg, pri kupovanju na veliko še ceneje. Ni čuda, da se pri teh razlikah cen izplača tihotapstvo popra v Avstrijo. Avstrijci pobijajo tihotapstvo s poprom na vse načine, pa vendar se zdi, da imajo pri tem malo uspeha. V Avstriji je čimdalje več popra iz naše države. Zaradi tega so začeli prav ostro paziti zlasti na železničarje ter preiskujejo vse vlake,

ki pripeljejo iz Maribora. Ze na mariborskem obmejnem kolodvoru pazijo avstrijski finančarji na svoje tovariške prevoznice. Danes jutraj se jim je posrečilo prav dober lov. Na tenderju lokomotive, ki je bila namenjena za Avstrijo, so začeli premetavati premog in kmalu so odkrili celo skladišče tihotapskega blaga. Bilo je pod premogom skritih več vreč popra, skupaj 350 kg ter 30 kg vežega mesa. Aretirali so strojevožja Leona Tanzerja in kurjača Roberta Sindlerja ter ju s prihodnjim vlakom spravili v Gradec, kjer se bosta pokorila v zaporih. Vrednost zaplenjenega popra in mesa se ceni na 20.000 din.

obstojal neke vrste socialni boj in sicer boj za pravico, ki se ne končuje z diktaturo in vodi do kompromisne rešitve. Novi red ne bo enovit, temveč bo sestavljen in slikovit, red se bo razvil in spreminjal. Problem novega reda je problem volje in organizacije vseh potrebnih in koristnih stanov, ki so vključeni v sestav menjalnega mehanizma. Da se bo novi red skladal s krščanskimi načeli in zamislili, pa bo potrebno ta novi red tudi idejno in praktično uveljaviti. Zmotno bi bilo, če bi se kristjani omejevali samo na filozofsko plat tega vprašanja. Pri tem vprašanju sama gola načela malo koristijo. Nove papeške okrožnice dajejo navodila in nauke katoličanom in svobodno pot do najradikalnejših reform. V prvi vrsti je potrebna preusmeritev dela.

Predavanje prof. Gosarja je vzbudilo med mladino marsikatero misel, ki je bila doslej še nejasna. Debata je bila prav plodna in je pokazala, da so predavanja, ki so jih jela prirejati katoliška akademska društva, prav plodni debatni večeri. Živo zanimanje je vzbudil kmečki fant, ki se je opravičil, da je prišel na predavanje akademskih društev, češ da tudi njega zelo zanima rešitev raznih problemov. Prof. dr. Gosar je dajal na vsa vprašanja potrebna pojasnila.

V naslednjem podajamo nekatere kupčije z zemljišči in hišami. Trgovec Josip Snoj je prodal tovarnarju Franju Mediču dva travnika v izmeri 36.404 m² ležeča v k. o. Vič, za 82.500 din. — Ob Savi okoli Pirnič in Tacna Ljubljancani kaj radi nakupujejo manjše parcele, da si tam gradijo svoje letne hišice z vrtovi. Nastala je tam pod Šmarno goro, kjer je zrak izredno zdrav in čist, že prava čatovaška kolonija. Svet je drugače razmeroma še po ceni. Lega je merodajna za ceno. Zdravnik dr. Mirjo Jamšek je kupil od Marije Otari, Mihalič, posestnice v Krogjah, občina Dolina pri Trstu v k. o. Spodnje Pirniče 4084 m² sveta za 18.000 din. — Brata Ipavec Maks, mizarški pomočnik v Vel. Megšu in Anton Ipavec, drž. puškarski mojster v Slav. Brodu, sta kupila na Jezici 1000 m² obsegaajočo parcelo za 16.500 din. Kv. meter torej po 16.50 din. Galle Ernest, veleposesnik v Zgor. nji Šiški je prodal inž. Hribniku Engelbertu in soprogi Mari roj. Ložar, sedaj cementarna Kaštel Sućurac, Dalmacija parc. št. 17-12 k. o. Zgornja Šiška razmeroma drag, v tem primeru nad 94 din kvadratni meter! — Katinka Ribnikarjeva, soproga načelnika v pokouju, stanujoča Gajeva ulica št. 5 je prodala Janku Lajovicu, zasebnemu uradniku v Korytkovi ulici št. 7 v l. št. 1418 k. o. Karlovsko predmestje, vilo št. 11 na Prulah za 280.000 din. — V Einspielerjevi ulici stanujoči zasebnik Gorjanc Alojzij je kupil od Ivana Jerneja, posestnika Stožice, dve parceli v k. o. Kapucinsko predmestje s površino 482 m² za 30.550 din. Meter kv. je bil torej za 63 din. — Gdč. Setnikar Alojzija, za sebna uradnica Ljubljana-Vič je kupila od Frana in Angele Kokol hišo št. V-18 z vrtom na Glincih za 100.000 din. In bilo je še mnogo drugih kupčij!

Izpred obrtnega sodišča

(Jaz se poživljam na njega.) Po § 239 št. 6 obrt. zakona sme mojster brez odpovedi odpustiti pomočnika, če je ta mojstra ali njegovega namestnika ali njiju rodbinski člane telesno napadel ali če se zoper njega pregreši z z n a t n o žalitvijo časti. Kaj je zahteva žalitev, tega postava ne pove, zato mora sodnik, ko je ugotovil vse okoliščine, pod katerimi se je žalitev izvršila, po svojem prostem prevdaru odločiti, ali je bila žalitev znatna ali ne. Primer: Dne 1. septembra 1937 je mojster brez predhodne 14 dnevne odpovedi odpustil pomočnika, češ da ga je ta ponovno znatno žalil. Pomočnik je tožil pri obrtnem sodišču odškodnino za 14 dnevno odpovedno dobo. Pri razpravi je mojster navajal, da je imel dovolj tehtnih razlogov za takojšnji odpust: pomočnik da ni bil dovolj izvežban za to obrt, da je bil v službi nezvest in da je gospodarja znatno žalil z besedami: »Če dohim službo pri Janczu, potem se pa poživljam na sedanjega mojstra.« V teh besedah pa ni zavzel samo znatne žalitve časti, temveč mojster je vsled takega obnašanja zgubil tudi zaupanje v pomočnika, kar utemeljuje tudi pravico k takojšnjemu odpustu. Mojster je bil obsojen v plačilo odškodnine za 14 dnevni odpovedni rok, oziroma za 11 delavnih dni, ker sta bili v odpovednem roku dve nedelji in en praznik, dnevi, v katerih se ni delalo. Glede nezvestobe ni mojster navedel nikakih dejstev; po priči Francetu se je dokazalo, da je pomočnik enkrat izgovoril gori navedene besede. Sodišče je bilo mnenja, da te besede ne vsebujejo z n a t n e žalitve in zasramovanja mojstra, marveč so bile le nedostojen izraz pomočnikove nejevolje, ker se je izkazalo, da je mojster neopravičeno grajal in šikaniral pomočnika, vsled česar je leta začel iskati drugo delo; le v tej zvezi, če bo dobil delo drugje, je izustil navedene besede, pri tem pa še zdaleč ni imel namena, da bi mojstra žalil in to še celo znatno žalil.

Človek, ki je zaradi gladi jedel človeško meso

Strahote lakote I. 1933 v Ukrajini - Pripovedovanje bivšega vojnega ujetnika

Maribor, 22. novembra.

Danes je prispel iz Avstrije v Maribor na povratku iz Sovjetske Rusije bivši vojni ujetnik Marjan Starčević iz Djakova. Po 22 letih se vrača zopet v domovino, kjer nima nič sorodnikov, niti premoženja, pa je veeeno srečen in vesel, saj so mu bila vsa ta leta, ki jih je preživel v tujini, pravi pekel. Starčević je služil pri ulanskem polku v Osjeku, ko je izbruhnila vojna. Odsel je s polkom v Galicijo, kjer je bil v prvem boju ranjen in ujet. V ujetništvu se je prijavil v dobrovoljski polk ter se je boril potem v Dobruži, kjer je bil nevarno ranjen. Več let je trajalo zdravljenje v vojaški bolnišnici v Nikolajevku. Ko je ozdravel, so že nemške čete zasledile Ukrajino in Starčević ni mogel več k svojem dobrovoljskemu polku, ki je medtem časom bil že na poti čez Sibirijo na so-lunsko fronto. Iz Nikolajevke je odšel v Kijev, kjer se je preživljal kot delavec. V Kijevu se je oženil ter je prijel hišo in nekaj premoženja. Začel je s prevozništvom in kmalu je bil lastnik lepega, dobro idočega podjetja, ki se je vedno bolj razvijalo. Prva leta po boljševiškem prevratu se je še nekam živel, polagoma pa so komunisti začeli posegati tudi v obrtniško življenje. Naenkrat so vzeli Starčeviću njegove konje in vozove, za katere ni dobil nobene odškodnine. Leta 1930. so mu vzeli še njegovo hišo, za katero so mu izplačali 7000 rubljev. Kot izozemca ga niso dali v kolhoz, temveč so ga namestili kot navadnega delavca-nosača v nekem mlinu. Tam je moral delati

Pozdrav na dvojni naslov

Belgrad, 23. novembra. m. Današnje »Vremec« poroča iz Banjaluke, da se je na tamkajšnji železniški postaji zbrala v ponedeljek večja množica ljudstva, ki je pričakovala prihod ministra za gozdove in rudnike Bogoljuba Kujundžića. Istočasno pa, ko je ta množica pozdravljala ministra Kujundžića, so se vračali iz Banjaluke tudi voditelji JNS Pera Živković, Boško Jevtić, Banjanin in še nekaj drugih. Bili so menda prepričani, da je množica ljudstva prišla pozdraviti nje, ne pa ministra Kujundžića. Kakor hitro pa so se pojavili ob oknu železniškega voza, je ljudstvo začelo klicati proti njim: »Dol Živković!« in temu slinilo. V tem trenutku pa so tudi visoki potniki JNS spoznali, da se je moralo ljudstvo zbrati najbrž zaradi nekake drugega, in so se umaknili od okna na mehke sedeže, kamor se divji klici množice več tako močno ne slišijo. Vsaj ob takšnih prilikah imajo tudi ti veljaki radi mir in se ne puste kar tako »pozdravljati«.

Nogometno tekmovalje za zimski pokal

Belgrad, 23. novembra. m. Odbor BSK-a je poslal vsem nogometnim klubom, ki tekmujejo za državno prvenstvo, predlog, po katerem naj bi ti klubi odigrali tudi nekaj zimskih tekem za takomenovani zimski pokal. Po tem načrtu naj bi se tekme za zimski pokal začele 12. decembra, zadnje finalne tekme pa bi bile 30. januarja 1938. Vsa kola bi se odigrala po dvojnem kub-sistemu. Igrali bi 12. in 19. decembra BSK: Bask, Jugoslavija: Jedinstvo, Hašk: Ljubljana, Concordia: Gradjanski, Slavija in Hajduk tokrat ne bi nastopila. II. kolo 25. decembra in 2. januarja 1938: Zmagovalec v tekmi med BSK-om in Baskom proti zmagovalcu v tekmi med Jugoslavija: Jedinstvo, nadalje zmagovalec v tekmi med Concordio in Gradjanskim z zmagovalcem v tekmi Hašk: Ljubljana. III. kolo 9. in 16. januarja 1938: Zmagovalec iz belgrajske skupine proti Slaviji, ter zmagovalec iz zagrebške skupine proti Hajduku. Finalna tekma bi se odigrala 30. januarja. — Vse te tekme bi imele značaj prijateljskega tekmovanja.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 23. novembra. m. Senator Šefedim Mahmud Bogović, ki je prej pripadal Delovnemu klubu senatorjev, se je vpisal v JRZ.

Belgrad, 23. novembra. m. Narodna skupščina se bo danes dopoldne spet sestala. Preden bodo poslanci prešli na dnevni red, bo prečitanih več interpelacij, sporočeno pa bo tudi, da je finančni minister predložil narodni skupščini proračun za leto 1938/39. Ta proračun bo skupščina takoj odstopila v razpravo svojemu finančnemu odboru.

Belgrad, 23. novembra. m. Sodniški odbor belgrajske nogometne podzveze je obvestil svoje članke, da v bodoče zaradi izgradov, ki so se dogajali na prvenstvenih nogometnih tekmah, ne bo tja več delegiral svojih sodnikov.

Celjske novice

c »Sevilski brivci« v mestnem gledališču. V petek bo ljubljanska drama uprizorila v mestnem gledališču Rossinijevo slovitelo »Sevilski brivci«. Predstava je izven abonma. Abonent, ki reflektirajo na svoje prostore, naj se oglase v Slomškovi tiskovni zadrugi, da si eventualno pridre svoje stalne sedeže. Oglase naj se še danes.

c Protiplinska razstava v Celju. Banska uprava je organizirala po vseh večjih krajih Slovenije protiplinsko razstavo. V nedeljo je prispela tudi v Celje in je nameščena v treh železniških vozovih na progi poleg Javnega skladišča. Dohod k razstavi je z Masarykovega obrežja. Lepo urejeno in zelo zanimivo razstavo obiskuje vsak dan mnogo občinstva; razstavo so obiskale tudi vse šole. Otroci in občinstvo je skoraj s strahom poslušalo vso grozoto zračnih napadov in obramb proti njim, ki jim jo tolmači neutrudljivi in ves dan službojuči G. Bedrač iz Ljubljane. Razstava bo še odprta jutri in v četrtek, vsak dan od 8—12 in od 2—6 zvečer. Ker je vstop prost, je vsakomur mogoče, da si ogleda to tako zelo potrebno in poučno razstavo.

c Karambol na cesti pri Zalcu. V noči od 21. na 22. novembra se je peljal po cesti proti Zalcu s svojim kolesom 23 letni mesarski pomočnik Galot Mihail iz Zalcu. Vanj je treščil neznan kolesar in ga podrl s tako silo na tla, da je Galot nezavesten obledel na tleh. Pri padcu si je pretrsel možgane. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

c Neznane ga je obstrlel. V Trličnem pri Rogatu je šel pozno v noč na nedeljo skoz gozd 37 letni delavec Bele Jože. Nenadoma ga je presenetil neki možki, ki je tekkel za njim in oddal strel. Naboj je zadel Beleta v levo ramo.

Ali ste že poravnali naročnino?

za 500 rubljev na mesec od zore do mraka. Osem urnika v Rusiji ne poznajo. Dela se od rane zore do pozne noči, praznikov in nedelj ni, le vsaki šesti dan je prost. 500 rubljev je v Rusiji pri sedanjih draginjah tako nizka mezza, da je jedva imel za življenje za sebe, ženo in otroka. Potem je prišlo leto strahote 1933, ko je nastal po vsej Ukrajini strašen glad. 12 milijonov žrtve je zahtevala lakota; ljudje so se ponekod preživljali s človeškim mesom. Tudi Starčević je s svojo družino jedel človeško meso. Ze več let si je prizadeval, da bi se lahko povrnil v domovino. Niso ga pustili, šele letos je dobil potni list. Njegovo ženo pa so agenti GPU ostrasil, da vlada v Jugoslaviji še večje pomanjkanje, kakor v Rusiji, da je pri nas še večja beda in še večja brezpravnost in da naša država zapira vse povratnike, ki prihajajo iz Rusije ter jih vtakne v prišilna taborišča. Zena se je take usode ustrašila ter je ostala v Rusiji. Pripovedoval je, da je v Rusiji še zelo veliko naših ljudi, ki so vsi tam oženjeni in se samo zaradi tega ne upajo vrniti v domovino, ker verujejo agentom GPU ter se boje pomanjkanja in temne bodočnosti v Jugoslaviji. — Starčević nima nobenega premoženja, ker so mu na meji Rusi vzeli celo kovček z bournimi pribranki in boljšo obleko. Pogrešal pa je vse rad, samo da so ga pustili čez mejo. Sedaj upa, da bo dobil v naši državi kot bivši dobrovoljec kos zemlje, da si bo lahko osnoval svojo existenco. Upa tudi, da se mu bo posrečilo dobiti tudi ženo in otroka iz Rusije v domovino.

Vremensko poročilo

»Slovenski dom«

Po stanju danes ob 7 zjutraj

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura			Veter (smer, jakost)	Padavine mm
		zjutraj	popoldne	večer		
Ljubljana	764,8	2,6	3,5	9,7	10	0
Maribor	764,1	3,0	9,0	9,0	10	NW ₁
Zagreb	763,4	4,0	7,0	9,3	3	0
Belgrad	763,2	6,0	7,0	9,5	10	0
Sarajevo	763,4	3,0	5,0	9,0	10	0
Skopje	—	—	16,0	—	—	—
Split	761,8	8,0	16,0	8,0	5	NE ₃
Kumbar	760,4	11,0	—	8,5	10	N ₂
Rab	760,4	7,0	—	9,0	7	E ₂

Pripomba: Vremenska poročila od Belgrada naprej se nanašajo na prejšnji dan.

Vremenska napoved: Oblačno in megleno vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večerja do danes: Ves dan megleno in oblačno vreme. Ob 13.15 je prišlo rahlo deževanje in je deževalo v presledkih ves popoldan in zvečer.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 23. novembra: Klemen.
Sreda, 24. novembra: Ivan od Kržiža.

Nočno službo imajo lekarnice: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

TEL. 27-30

SLOGA

Vedilim iz ruskega emigrantskega življenja

Potemkin

V glavni vlogi: Karin Hardt in Peter Voss

TEL. 21-24

MATICA

Filmski remek-delo tisočih zgodovinskih, pustolovski in ljubzenskih zgodb

Antonio Adverso

Fridric March   Olivia de Havilland

Eadi izredno dolžina filma predstave danes ob 16., 18.30 in 21.15 ur

Rezervirajte vstopnice: Najnovejši žurnal

TEL. 22-21

UNION

Izredno napeti film

Trojka

V krasni zimski naravi se odigra borba dveh trojk.

V glavni vlogi: Jean Murat, Charli Vanel

Predstave danes v Unionu in Slogi ob 16., 18.30 in 21.15 ur

Predstave danes v Matici ob 16., 18.30 in 21.15 ur

Namesto venca na grob pokojne ge. Hedvike Šturmove je daroval g. Rojina Anton iz Ljubljane 100 din za mestne reveže. Za plemeniti dar se mu mestno poglavarstvo najtopleje zahvaljuje.

Filozofsko društvo v Ljubljani priredi v soboto, dne 27. novembra 1937, svoje prvo letošnje predavanje. Predaval bo g. univ. prof. dr. Eugen Špektorik: »Bedeška slova in sodbina Filozofije«. Predavanje se bo vršilo v mineraloškem inštitutu na univerzi ob 18. Vstop prost.

Vodstvo v razstavi bratov Šubičev ob danes, v torek, 23. novembra ob treh popoldne v Narodni galeriji; vodi g. prof. Saša Santel. Nadaljevali vodstvo v sredo ob treh popoldne; vodi g. A. Stupica.

Pevski zbor Glasbene Matice ima ta teden izjemoma vaje mešanega zbora v četrtki in petek ob 20. Naslednji teden bodo zopet redne vaje ob torkih in četrtkih.

Bolgarske narodne pesmi bo pel bolgarski pevec g. Ivanov na koncertu, ki bo v četrtki, dne 24. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Koncert se bo vršil pod okriljem Hubadove župe, ter je namenjen v prvi vrsti našemu dijaštvu. Zato je vstopnina izredno nizka, 3 din. Gospod Ivanov je pretekli teden nastopil tudi v našem Radiu in pokazal vso lepoto izredno zanimive bolgarske narodne pesmi. Začetek točno ob pol 3 popoldne.

Prosvetno društvo Trnovo. Tretji prosvetni večer, ki ga priredi društvo v sredo, 24. novembra ob 8 ur zvečer v društveni dvorani, bo posvečen gosposkemu slavniku Simonu Gregorčiču ob 50-letnici njegove smrti. Ki jo obhajamo prav ta dan. Na sporedu bodo deklaracije, pevške točke in predavanje dr. Antona Breclja »Moji osebni spomini na Simona Gregorčiča«.

Miklavžev večer v dvorani Frančiškanske prosvete v nedeljo, 5. decembra ob 6 zvečer. Obdarovani bodo otroci in odrasli. — Pred prihodom Miklavža se bo odigral dramatičen prolog, v katerem nastopijo: Sv. Peter, možiček-pijanček, Faust, Mefisto, Belcebub in hudič ter sv. Anton Padovanski, ki bo ob koncu prologa prvi navedel otroke. Nato je slavnostni prihod Miklavža in njegovega spremstva. — Prolog je zasnoval režiser Nar. gledališča g. Milan Skrbinšek, ki ves čas tudi aranžira. — Že zdaj opozarjamo starše in druge, da bo sprejemala pisarna »Pax et bonum« v frančiškanski pasaji tiste dni pred Miklavžem darove za otroke in odrasle. Vsak zavoj naj nosi ime obdarovanca. Darove bo Miklavž razdeljeval po vrstnem redu, kakor bodo prihajali (vsak dar dobi svojo zaporedno številko).

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Torek, 23. novembra: Zapeto.

Sreda, 24. novembra: »Tarelinova smrt«. — Red Sreda.

Četrtak, 25. novembra: »Pesem s ceste«. — Red Četrtak.

Petek, 26. novembra: Zapeto.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Torek, 23. novembra: »Gorenjski slavček«. Premierski abonma.

Sreda, 24. novembra: Zapeto.

Četrtak, 25. novembra: »Ančka«. Opereta. Premierski abonma.

Petek, 26. novembra: Zapeto. (Gostovanje v Celju: Seviljski brivci.)

Zanimalo vas bo...

... da študira drama dva nova komada in sicer: Capkovo igr »Bela bolezen«, ki vzbuja na vseh odrih, kjer je bila doslej uprizorjena, senzacionalne uspehe, in Bourdetovo igr »Fric-frac« (»Svedrovci«). Dejanje tega dela se vrši v Parizu in njegovi okolici ter nam pokaže delovanje svedrovcev. »Belo bolezen« je prevedel Fran Albrecht »Fric-frac« pa Ciril Kosmač.

Težave in težnje profesorjev

Profesorsko društvo je vročilo prosv. ministru posebno spomenico

Ljubljana, 22. novembra. V soboto dopoldne je prisel v Ljubljano, kakor je »Slovenski dom« na kratko že poročal, prosvetni minister Magaršević. Njegov obisk je bil namenjen našim prosvetnim ustanovam, da se g. prosvetni minister sam prepriča o potrebah in težnjah naše prosvetne politike. V spremstvu g. bana dr. Marka Natlačenca in šefa svojega kabineta g. Janjčiča si je g. prosvetni minister ogledal ljudsko šolo in gimnazijo za Bežigradom, svojo pozornost pa je prosvetni minister posvetil tudi potrebam naše univerze.

Profesorsko društvo je g. ministru izročilo obširno spomenico, v kateri predlaga prosvetnemu ministru, naj se sprejme novela k zakon o srednjih šolah. Iz spomenice posnemamo nekaj važnejših točk. Profesorjem naj se prizna 30 letna službena doba za dosego pokojnine, a po 20 letih službe naj dobe pravico do 3/11, dokler se pa to določilo ne sprejme, naj se ukine določilo § 259 z dostavkom, ki zahteva 60 let starosti profesorjev. Po 20 letih naj se prizna profesorjem učna obveznost 16 ur na teden, uredi naj se položaj asistentov in suplentov tako, da se jim šteje v priznanje ves čas službe na samoupravnih gimnazijah in v asistentskih službah. Uredi naj položaj

veroučiteljev, da se jim šteje ves čas katehetske službe na gimnaziji. Poenostavi naj se šolska administracija tako, da odpade konferenca 24. avgusta in se določi za kraj šolskega leta, šolnino naj pobirajo davčne oblasti. V noveli naj se opusti odstavek o suplentih-volonterjih (zasluga prosvetnega ministra je, da ne pride v veljavo brezplačno poučevanje suplentov). Izboljša naj se množni položaj profesorjev tako, da se honorirajo privatni in ponavljalni izpiti, izleti, nadure, razredništvo in varuštvo. Ravnatelji in učitelji naj dobe brezplačno stanovanje. Razveljavijo naj se upokojitveni in odpuštni odloki in popraviijo tajne in krivične ocene. Reduciranci, ki so bili postavljeni na meščanski šolah, naj se namestijo na gimnazije, kjer manjka najmanj 20 novih suplentov. Reaktivira naj se upokojeni predsednik Centrale prof. Knežević. V Ljubljani naj se odpre prvi razred ženske realne gimnazije in ustanovi nižja gimnazija v Krškem in Dravogradu. Dalje naj se izenačijo šolske tiskovine. V osmo skupino naj se pomaknejo supleti, ki imajo tri leta službe in so napravili proforski izpit. Dalje je Profesorsko društvo v spomenici naprosilo prosvetnega ministra, naj se posluži svoje pravice in ukine monopol o šolskih knjigah.

Vseučiliška knjižnica zrasla do strehe

Ljubljana, 23. novembra. Zidarska dela pri zgradbi vseučiliške knjižnice v Ljubljani gredo h kraju. Kljub temu, da je izdelava mogoče zunanosti palače zahtevala nadvse natančnega in tudi počasnega dela, se je posrečilo podjetniku stavbeniku Matku Curku, da je pogljal zidarska dela tako, da so se pred zimo začela zaključevati. To je tembolj pomembno, ker je le malokdo pričakoval, da bo mogoče palačo vseučiliške knjižnice spraviti v enem letu pod streho. Sedaj sestavljajo le še mogočini venec, ki bo zaključeval fasado ob strehi. Venec sestavljajo iz velikih kosov umetnega kamna iste kakovosti in zunanjosti, kakor je umetni kamen pri oknih vseučiliške knjižnice.

Pred dobrim tednom je začelo kamnoseško podjetje Toman postavljati mogočne stebre na velikem stopnišču, ki bo vodilo do glavne knjižnične dvorane. Veliki stebri bodo sestavljeni iz več posameznih kosov lepo obdelanega in brušenega podpeškega kamna. Stebri sami so izredno lepi, saj je podpeški kamen znan kot pisan kamen, ki je nad vse uporaben za okrasne namene. Nekateri stebri so tako pisani in živahni, da bodo res vosevrstven okras veličastnega stopnišča. Z veliko muko dvigajo delavci do 2 m visoke sestavne valje stebrov s škripci v prvo nadstropje ter jih potem pritrjujejo na določena mesta.

Ker bo treba stavbo čimprej pokriti, je bila

večera na tehničnem oddelku banske uprave tudi licitacija za krovsko ter kleparska in za tesarska dela. Krovsko in kleparska dela so bila preračunana na 987.800 din. Ta visoki znesek je upravičen v dobavi drage bakrene pločevine, s katero bo vseučiliška knjižnica pokrita na čisto nov in sodoben način. Tesarska dela sama pa so bila preračunana na 82.500 din. Vsake licitacije se je udeležilo po treje podjetnikov in je kleparska dela izlicitala kleparska trdnica Košenina Franc iz Viča. Podjetje je ponudilo 5,2 % popusta ter je krovsko dela izlicitalo za 945.900 din. Za tesarska dela je ponudila lesna industrija Fran Ravnikar iz Ljubljane 4,3 % popusta in je prevzela delo za 79.000 din. Uspehi licitaciji bo moralo še potrditi pristojno ministrstvo v Belgradu. Ni dvoma, da se bo to zgodilo v najkrajšem času tako, da bo mogoče s krovskimi deli začeti še pred zimo. Ker bodo krovsko dela sama zahtevala precej časa, bodo najprej zasilno pokrili stavbo s pločevino. S tem bodo zavarovali vse zidove pred zamakanjem, ki bi stavbi zlasti v zimskem času utegnilo škodovati.

Za popolno dograditev palače vseučiliške knjižnice bo treba še štiri do pet milijonov dinarjev in poklicani čimtelji so storiili vse potrebno, da bodo v prihodnjem letu za dograditev palače ta denarna sredstva na razpolago, radi česar smemo pričakovati, da se bo čez dve leti vseučiliška knjižnica že lahko selila.

Povečanje delavskih mezd pri železnici

Z ozirom na rastočo draginjo je ministrski svet odobril povečanje delavskih mezd v delokrogu železniške uprave z veljavnostjo od 1. novembra t. l. Povišanje se je izvršilo v treh skupinah in v sledečem redu:

1. Izučnim obrtnikom okoli 11% od osnovne dnevnice, kar stori v denarju za posamezne stopnje 2,6 do 5,8 din za 8 urni delovnik ali v mesecu s 25 delovnimi dnevi 65 do 145 din. V ljubljanskem železniškem ravnateljstvu vključno delavnic v Mariboru, je s tem prizadetih okoli 2500 obrtnikov. Skupni deparni efekt znaša mesečno okoli 250.000 dinarjev.

2. Polkvalificiranim delavcem od 6,5 do 8,4% od osnovne dnevnice, kar stori v denarju za posameznika 1,4 do 3 din za 8 urni delovnik ali v enem mesecu s 25 delovnimi dnevi 35 do 75 din. V ljubljanskem okolišču (kakor zgoraj) je prizadetih okoli 300 polkvalificiranih delavcev. Mesečni denarni efekt znaša za vse okoli 18.000 din.

3. Navadnim fizičnim delavcem od 1 do 4,7% od osnovne dnevnice, kar stori za posameznika 0,20 do 1,50 din za 8 urni delovnik, ali v enem mesecu s 25 delovnimi dnevi 5 do 37,50 din. V ljubljanske okolišču (kakor zgoraj) je prizadetih okoli

3450 fizičnih delavcev (predvsem progovzdrževalni delavci z nizko osnovno dnevnic). Mesečni denarni efekt znaša v celoti okoli 50.000 din.

Iz zgornjih podatkov, ki so točno sestavljeni po starih in novih lestvicah, je razvidno, da je povišanje mezd izvršeno v zelo malem obsegu. Povprečnost znaša komaj 5% od dosedaj veljavnih mezdnih postavk, pri čemur je velika množica navadnih fizičnih delavcev zelo malo pridobila.

Po sklepu širše seje delavskih delegatov a področja oblasnega odbora Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev v Ljubljani, ki je bila dne 21. t. m., se stavila prednje na znanje celokupni javnosti, posebno pa še hišnim posestnikom, trgovcem, mesarjem, pekarni in drugim pridobitnikom, kateri so začeli po netočnih časopisnih vesteh o povišanju mest dražiti cene svojim prodajnim predmetom. Istočasno se izražajo bojazni, da se bo še to minimalno povečanje osnovnih mezd izvršilo v nekaterih primerih na račun obstoječih skromnih povišanih dnevnic in da prizadeti delavci v praksi ne bodo deležni niti že itak malih povišanj. — Predsedstvo Oblasnega odbora UJNZB Ljubljana.

Razstava bratov Šubičev izpopolnena

V nedeljo, 21. t. m., je bilo razstavljenih nadaljnih 23 del obeh mojstrov. Med temi naknadno došliimi, nadvse zanimivimi deli je velika oltarna slika »Kronanje Marije« iz Sturij na Vipavskem. Privojenje pristojnega ministrstva v Rimu je omogočilo, da se tudi ta slika razstavi.

Nadalje so razstavljene poleg večjih in manjših oljnatih in akvarelnih del tudi portreti obeh zadnjih višoških Kalanov Ane in Janeza Kalana, nadalje znanih poljskih posestnikov in gostilničarjev zakoncev Čadež vulgo Vidmarjev. Opozarjamo občinstvo, da si te umotvorne ogleda. O novih delih je izdan dodatek k katalogu.

Legija koroških borcev namerava s sodelovanjem Zveze Maistrovih borcev, »Udruženja ratnih dobrovoljcev boraca za oslobodjenje severnih krajev kraljevine Jugoslavije« v Zagrebu in nekaterih odličnih osebnosti ob 20-letnici zasedbe Celovca in Gospe Svete izdati s slikami opremljeno spominsko knjigo o bojih na severni meji od Podklostra do madžarske meje. Da ne bi bila snov nezadostno obdelana, je potrebno zbrati čim več podatkov, doživljanj in spominov na to razgibano dobo naše zgodovine. Zato vabimo vse, ki so se borili ali kakorkoli delovali za Koroško, Stajersko, Prekmurje in Medimurje, da opišejo svoje delo, boje in doživljanje. Dobrodošli so tudi krajši sestavki. Natančnejša pojasnila daje glavni odbor Legije koroških borcev v Ljubljani, Pred Skofijo 18, kamor izvolite poslati tudi svoj prispevek.

Slov. Konjice

Opuščeni obrati. V teku nekaj let beležimo v našem okraju opustitev nekaj manjših, a z ozirom na splošno pomanjkanje in potrebo dela — važnih obratov. Tako je prenehal »Drava«, tovarna upogojenega pohištva na Zbelovem, premogokop »Konjska gora« in več zasebnih opekarn. Pred več leti pa je bil opuščen premogokop v Radani vasi. Zaenkrat ni pričakovati, da bi se spet v katerem izmed navedenih »mrtvecev« pojavilo življenje.

Boben poje. Zaradi neplačanih davkov in ostankov je v našem okraju zarubljenih naravnost ogromno število premičnih kmetov in obrtnikom. Kmečke korenine, katerim se nekdaj o eksekucijah niti sanjalo ni, si morajo deliti usodo z malimi kmeti in obrtniki. Naravnost srečne imenujejo one hiše, kjer ružežni na sivko, dimko ali kaj drugega nimajo pike. Vse to je posledica preobremenjenosti in velike stiske, v kateri se nahaja kmečki človek, ki ni zmogel več vsega poravnati.

Legija Koroških borcev - zboruje

Slovenji Grdaec, 21. novembra 1937.

Te dni je minulo ravno 19 let, ko so se v Sloveniji Gradeu začeli zbirati pogumni možje, ki so kmalu pohitili na mejo reševati naše brate na Koroškem.

Ob tej obletnici se je zbralo nad 120 bivših koroških borcev z namenom, da si ustanove krajevno organizacijo Legije, katera hoče združiti pod svojim okriljem prav vse one tovariše, ki so se v letu 1918/19 udeležili osvobodilnih bojev za našo severno mejo.

Zbor je otvoril predsednik pripravljalnega odbora tov. Druškovič, ki je orisal v kratkih besedah dosedanje delo. O ciljih in namenih Legije sta poročala agiti tov. Verdun in Šmartna ter tov. Krpač. S soglasnostjo vseh tovarišev je bil izvoljen prvi odbor, ki bo skušal z vsemi danimi močmi podpirati delo glavnega odbora Legije. Pri slučajnostih se je posebno obravnavalo pisanje spominov na junaško delo osvobodilnih bojev, ko so naše čete, ki so se sestavljale iz samih prostovoljnih borcev, zasedle velik del Koroške s Celovcem in Gosposveto. — Legija namerava izdati spominsko knjigo, katera naj bo dokaz storjenega dela v vojaškem pogledu, a obenem tudi naš prispevek zgodovini. Ne smemo dopustiti, da bi ta del naše domače zgodovine ostal nepopisan.

Z željo, da bi to zborovanje rodilo bogate sadove, se je lepo uspeš zbor zaključil.

Ljubljanska bolnišnica po nedelji

redno sprejema ranjence in poškodovance, ki so izkupilni prvi vinu. Tako je večerja prišel s poškodovanim limv očesom v bolnišnico delavec Medved Anton iz Zgornjih Pirnič. V gostilni v Medvodah je v nedeljo popoldne nastal pretep, v katerem je dobil Medved udarec, ki bi mu skoraj neozdravljivo poškodoval oko. — Hlapca Kostena Franca pa je v Mostah nekdo napadel ter ga ustrelil v levo roko. Kroglja je šla le skozi mišice. — Slamorenzica je odtrgala štiri prste desne roke 24 letnemu posestnikovemu sinu Nagodetu Jožetu iz Zgornjega Logateca.

Katoliško prosvetno društvo v Gornji Radgoni priredi v nedeljo, 28. novembra popoldne po večernicah in v soboto, 27. novembra ob 2 znamenito ljudsko igr iz turških časov »Črna ženca«.

Od tu in tam

Ustanovitev zveze srbskih kulturnih in prosvetnih klubov se pripravlja. Zamisel je prišla iz Sarajeva od tankajšnjega društva »Prosveta«, ki je dala tudi idejo za ustanovitev znanega »srbskega kulturnega kluba«, ki mu stoji na čelu Slobodan Jovanović. Zastopniki prosvetnih društev iz notranjosti Srbije so že dobili povabila na ustanovni občni zbor v Belgradu, ki bo sprejel pravila bodoče centrale, obenem pa izvolil začasen odbor.

Glasbeno akademijo so odprli v nedeljo v Belgradu. Ob tej priliki so odkrili tudi poprsja znamenitejših srbskih skladateljev, vendar so mednje postavili tudi kip Slovenca Davorina Jenka, ki je bil prvi dirigent opere v Belgradu ter je skomponiral tudi glasbo za himno »Bože pravde«. Za rektorja akademije je bil postavljen skladatelj Kosta Manojlovič.

Na gnusen način so neznanci oskrnili pokopališče v Bistri pri Zagrebu. Neznanci so izruvali iz grobov nekaj križev, izruvali in razmetali cvele, nato šli v mrtvašnico, vzeli križ in okrog njega ovili kos umazane vreče. To pa jim še ni bilo zadosti. Z razpela so strgali Kristusov kip, ga vlekli po blatu skozi pokopališče, končno pa ga pribili na križ, ki so ga vzeli prej v mrtvašnici. Vse skupaj so potem postavili ob glavna vrata. Vse prebivalstvo se zgraža nad tem zločinom, ki kaže na zanižano vrsto izkvarjenost.

Pravilnik o podeljevanju podpor delavcem, ki jih zaradi prevetike starosti zakon o zavarovanju za onemoglost in smrt ni jemal v poštev, je bil večeraj sprejet na seji ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Seji, ki jo je vodil predsednik Marko Bauer, je prisostvoval tudi zastopnik socialnega ministra načelnik Dragoljub Janković. Stari delavci bodo prejeli posebne podpore iz sklada, ki se bo v ta namen ustanovil. Obenem je bil sprejet pravilnik za prostovoljno višje zavarovanje v podjetjih, ki zaposlujejo več kakor sto delavcev. Oba pravilnika bosta stopila v veljavo, čim ju potrdi minister za socialno politiko Dragiša Cvetković.

V procesu zagrebskega industrijca Ivana Penića proti znanemu časnikarju in izdajatelju tednika »Danice« Joe Matošiču ter njegovemu prijatelju Posleku je nastopil nenavaden preobrat. Penić je tožil Matošiča zaradi obdolžitve, da je on (Penić) podpiral pod prejšnjimi režimi čelnike in podobne jugoslovenske organizacije. Matošič je privlekel na sodišče pri prejšnjih dveh razpravah več prič, glavna priča v njegov prilog pa je bil Vojislav Pižurica iz Belgrada. Večera pa je Pižurica pri zaslišanju povedal, da je bilo vse skupaj, kar je dosedaj povedal, popolna nesrečnica. Krivo je pričeval zaradi tega, ker sta mu tožena obljubila nagrado, če bo strumno lagal v njun prid. Ker pa mož denarja le ni prejel, je sklenil stvar razkinkati in pred sodiščem povedati čisto resnico. Zaradi tega nenadnega preobrata je moral sodnik razpravo ponovno preložiti, da bo zaslišal še nekatere nove priče. Če bo pri tem ostalo, kar je povedal Pižurica, se bo Matošič znašel v škripcih ter bo vse njegovo vpitje v »Danice« proti dr. Mačku in hrvaškemu gibanju postalo popolnoma jasno in razumljivo.

Javno dražbo nepremičnin šibeniške občine so za nekaj časa odložili, ker je mešana občina plačala en obrok svojega dolga pri Državni hipotekarni banki. Občini se je namreč posrečilo izidniti iz podjetja »La Dalmatiene« 90 jurjev kot del neporavnanih davkov, ki jih je tovarna dolžna plačevati občini po pogodbi. Banka je licitacijo začasno odgodila.

Na zverinski način je ubil svojo ženo kmet Vlado Moljčević iz Stare Gore blizu Sarajeva. Vlado, ki je bil mnogo starejši kakor njegova žena, je bil od sile ljubosumen. Za vsako malenkost je bil očen v strehi. Predvečerašnjim pa je brez slaherhne povišala prietek za ženo, ki je šla k vodnjaku po vodo. Ko se je žena naglila nad vodnjak, jo je Vlado prijel za lase in začel mesariti z nožem. Ko jo je že vso razmesaril, so prileteli bližnji ljudje in divjaka naglani. Vendar je mlada žena zadobila tako težke poškodbe, da je bolnišnici umrla.

Dediše bogatega Prekmurca, ki je brez otrok umrl v Ameriki, iščejo. Pred dolgimi leti se je iz vasi Mlajlinec izselil v Ameriko Ljudevit Seljan. postal tam trgovec in si nabral veliko bogastvo. Nedavno je pa umrl in zapustil svoje premoženje sorodnikom, ki bivajo v Prekmurju. Oblasti so pozvale njegove sorodnike, naj se javijo in poskrbe za vse dokumente, ki bi potrdili, da so dejansko v sorodu s pokojnim Seljanom.

Se vedno narašča Sava, pa tako naglo, da je večeraj v okolici Slavonskega broda preplavila nove komplekse plodne zemlje. Enako je tudi v okolici Sremske Mitrovice. Ljudje beže pred poplavo, ki se čedalje bolj približuje naselbinam v višje ležeče kraje. Voda je prodrla tudi v predmestje Mitrovice prav na tistem mestu, kjer so vse leto gradili nasip. Voda se je dvignila tako visoko, da je prestopila ogrado nasipa, ki je bil dograjen komaj do dobre polovice.

Edinstvene vrste rekorder hoče postati Svetislav Romanov iz Užice. Mož je z domačim odvetnikom sklenil stavo, da bo prepotoval 18.000 km točle in s tem poltel rekord nekoga Amerikana. Na svoji rekorderški poti je Romanov prišel v Mitrovico in se naselil za tri dni, da se odpočije, pri nekem hotelirju. Vsak dan bi moral plačati 25 din, vendar se je plačilu izognil s tem, da je natih in ne da bi poravnal račune, pobegnil naprej. Da bi hotelir imel svojevrsnega rekorderja še bolj v spominu, mu je Romanov odnesel tudi lepo zimsko suknjo in nekaj obleke. Hotelir je rekorderja naznanil oblastem, vendar ga do sedaj še niso našli.

Več smrtnih žrtve so zahtevale zadnje poplave v Bosni in Hrvaški. Pri Okučanih so utonile štiri osebe. Kmetje so imeli v bližnjem gozdu na paši večje število svinj. Ko so opazili, da naraščajoča voda naglo zaliva tudi ta gozd, je odšlo tjakaj nekaj kmetov, da bi svinje prepeljali na čolnih domov. Ko so pobrali nekako polovico svinj in jih natovarili na čolne, so štirje kmetje odpluli, v pastirski koč pa so pustili mladega dečka. Drugo jutro jo je deček kar sam s čolnom mahnil proti domu, vendar tamka svojega očeta in treh njegovih tovarišev ni našel. Preiskali so preplavljeni teren in našli čoln, na katerem je ležal dečekov oče mrtve, vseh ostalih pa nikjer. Domnevajo, da so se svinje na čolnih začele prerivati in zagugale čoln tako, da se je nagnil in zaljel vodo. Trije kmetje, ki so popadali v vodo, so utonili, dečkovega očeta pa je zadela kap. Utonile so tudi vse svinje. — Enaka nesreča se je pripetila tudi v bližnji vas Covac, pri kateri so našli smrt trije kmetje.

Slavni angleški mislec, ki je le spoznal, da je nad njim Bog:

Od atomov do Boga

Med največje može, ki so se kdaj pečali s tem, če je mogoče človeku napraviti tako popolnega človeka, kakor ga je ustvaril Bog, človeka s telesom in dušo, spada prav gotovo angleški učenjak lord Rutherford, profesor na univerzi v Cambridgeu, ki ga sedaj ni več med živimi. V razgovoru z nekim drugim angležem, ki se tudi neutrudljivo bavi s tem vprašanjem, je Rutherford dejal tole:

„Što imo šele na začetku nove dobe“

Bodočnost, ki je seveda ne bomo več doživeli, bo označena po sili, ki jo hranijo v sebi atomi, najmanjši delci stvarine, ki so jih prav do zadnjega smatrali za nedeljive, a se je končno posrečilo razbiti tudi te. Če bi vam hotel danes naštevati vse — tako je dejal Rutherford svojemu tovarišu — kar mislim, da utegne prinesiti bodočnost novega, bi me morda smatrali za fantasta ali sanjača. Mi učenjaki moramo ostati stvarni, če hočemo, da ljudje ne bodo smatrali naše modrosti za fantazijo.

Lord Rutherford ni spadal med tiste učenjake, ki na koncu svojih neuspelih računov vselej pokličejo na pomoč višjo silo, da s tem opravičijo svoj neuspeh, ali pa med tiste, ki tam, kjer neizprosnih računov odpovedo, postanejo le še nekakšni pesniki, ki s pesniškim proroštvom obtežijo to, ob čemer so običajni njihovi računi. Rutherford je hotel vselej do konca, čeprav pri tem le ni pomislil na to, da čisto do konca človek ne more.

Ko sem bil poklican v naš zgornji dom kot narodni zastopnik in sem si smel nadeti svoje bodoče ime, sem se odločil za ime »Rutherford od Nelson and Cambridge«, ker sta bila ta dva kraja odločilna za mojo življenjsko pot, ki je sedaj za menoj. Moja mlada leta so tekla na Nelsonu v Novi Zelandiji. Takrat, ko sem bil otrok, so v moji domovini imeli bore malo smisla za znanost. Predvsem so se ljudje zanimali, kako se najbolje obdeluje zemlja, kako je treba rediti ovce in koze in kako človek najlažje kaj zasluži. Nekoč sem bral neko knjigo o elektriki in takrat se je rodila v meni želja, da bi zvedel kaj več o tej, doslej nepoznani sili.

Ko je konec prejšnjega stoletja prišel Rutherford v Cambridge, so ljudje še malo vedeli o odkritjih in iznajdbah, ki naj prerodijo svet.

Večkrat mislim — tako je nadaljeval — na svojega zvestega sodelavca Thomsona, na najine poskuse, kako bi električne učinke sprovala skozi različne pline. Takrat sem se prvič zavedel, kako

veliko vlogo igra v človeškem življenju elektrika. Postavil sem si vprašanje, če bi bilo mogoče

z električnim tokom nadomestiti življenjsko silo

ki jo imajo v sebi živa bitja. To je vprašanje, na katero še do danes nisem mogel zadovoljivo odgovoriti, čeprav so slavni biologi postavili že teorijo, da je to prav gotovo nemogoče. Moja odkritja na polju radioaktivnosti, zgrajenosti atomov in elektriške narave stvarine, so mi uresničila mnogo mojih prejšnjih domnev. Prepričan sem, da se utegne mojim naslednikom nekoč le posrečiti, kar meni ni bilo dano. Kar je meni danes v prav majhni meri že mogoče, namreč da pretvarjam razne elemente v drugačne, to bodo fiziki 21. stoletja zmogli v tolikšni meri, da bodo lahko pretvarjali tiste prvine, ki jih je na svetu ogromno in so na videz celo odveč, v najdragocenejše snovi. Oziroma bodo z njimi lahko nadomestili one kovine, ki so dosedaj bile za človeka najvažnejši vir, pa jih je zmanjkalo.

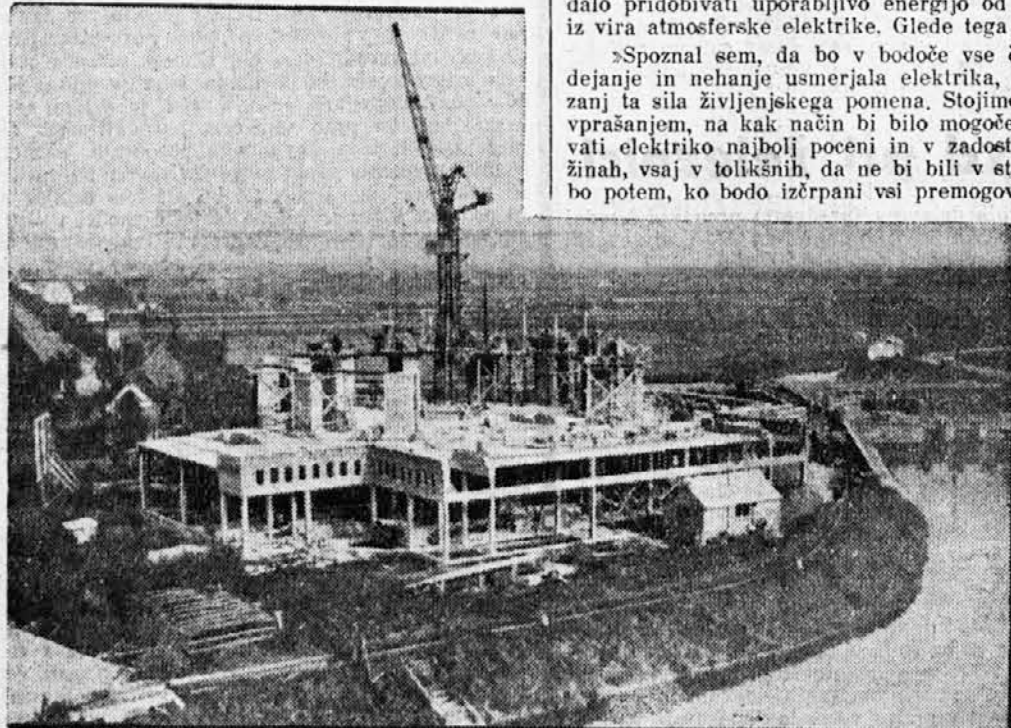
Do danes se mi je posrečilo pretvoriti le prav neznatno množino prvov. Da bi mogel svoje uspehe praktično ceniti, to se pravi, ceniti po tem, koliko imajo praktične vrednosti, bi morale biti te količine, ki sem jih pretvoril, najmanj milijonkrat tolikšne. V veliki meri so mi postavile meje tudi tehniške ovire. V bodočnosti ne bo treba več računati s takimi zaprekami. V velikih množinah bo mogoče pridolovati iz manj vrednih rudnin zlato in platino. Pa morda v bodoče tudi ne bodo toliko računali na to predelovanje manjvrednih v drage rudnine, pač pa bodo to pretvarjanje hoteli še mnogo bolj izkoristiti. Pri tem spreminjanju snovi bo človek moral res porabljati velikanske sile, toda pri tem ne bo šlo samo za porabo sile, pač pa bo morda še v veliko večji meri postajala prosta drugovrstna sila, ki je skrita v snovi sami. To prosto silo pa bo mogoče spet koristno uporabljati. Neverjetno velika je sila, ki drži skupaj atomsko jedro. Pred nami je torej vprašanje, kako bi bilo mogoče to

skrito energijo odvesti iz atomov

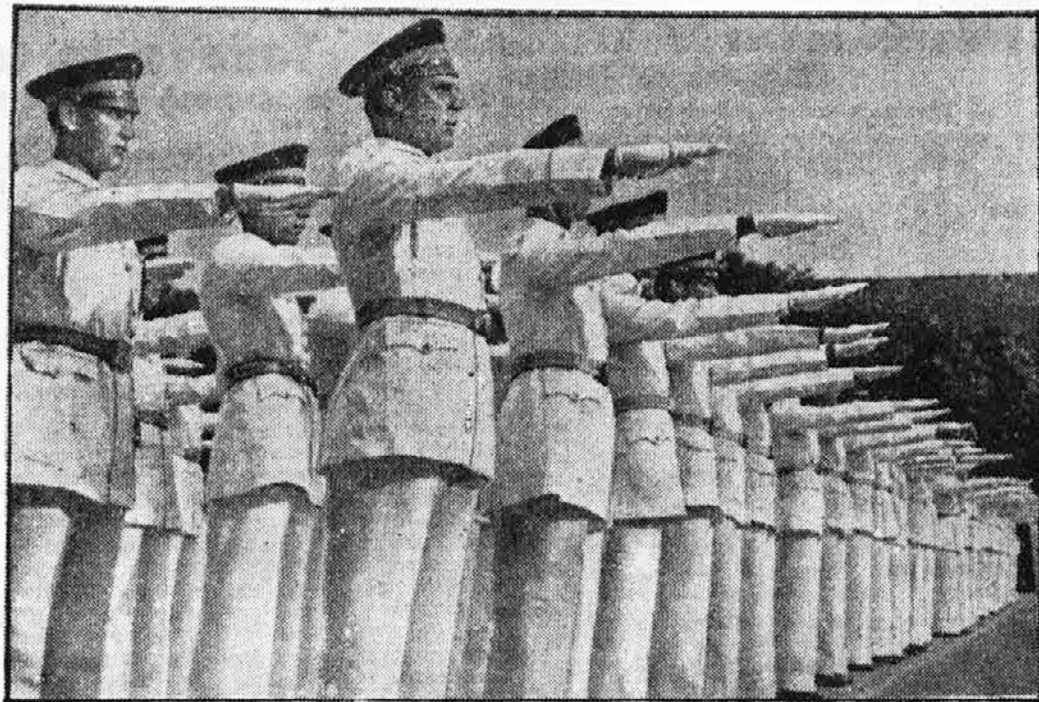
in jo s pridom izkoristiti. To pa je vprašanje, ki ga bo rešila zadovoljivo šele bodočnost.

Drugo vprašanje, čigar rešitev je tudi prepričano v bodočnosti in nad katerim si je lord Rutherford tudi precej belil glavo, pa je to, kako bi se dalo pridobivati uporabljivo energijo od sonca in iz vira atmosfere elektrike. Glede tega je dejal:

»Spoznal sem, da bo v bodoče vse človekovo dejanje in nehanje usmerjalo elektrika, in da bo zanj ta sila življenjskega pomena. Stojimo le pred vprašanjem, na kak način bi bilo mogoče pridobivati elektriko najbolj poceni in v zadostnih množinah, vsaj v tolikšnih, da ne bi bili v strahu, kaj bo potem, ko bodo izčrpani vsi premogovi zakladi

Velikanski spomenik, ki ga v Nieuwpoortu v Zahodnji Flandriji postavljajo belgijski kralju Albertu, ki se je ponesrečil v hribih.

Prisega mladih braziljskih častnikov na braziljsko zastavo.

naše zemlje in ko vodna sila ne bo več zadostovala. Zdi se mi, da ne bi prišli do bogve kakšnega uspeha, če bi se poslužili tako imenovanih sončnih zrel, s katerimi bi lovili sončno energijo. Nekaj bi je res ujeli, toda šlo bi je še mnogo več v izgubo. Dosti boljše bi bile fotoelektrične priprave. Koliko je rešljivo vprašanje izkoriščanja zračne elektrike, bodo pokazali morda že prihodnji poskusi. Ni več dvoma, da je te električne energije v zraku silno mnogo, toda, kako naj to energijo lovimo in prenesemo na stroje, ki bi nam s njeno pomočjo opravljali najraznovrstnejša dela?

Spoznal je svojo malenkost

Lord Rutherford se je v svojem življenju predvsem lotil naloge, kako bi razbil obstoječe atome in kako bi ustvarjal nove. Bil je od sile ponosen, ko se mu je posrečil prvi takšen poskus. Priznal je tedaj, da se mu je zazdelo, kakor da leži ves svet pred njegovimi nogami, da je tako čez noč postal gospodar nad snovjo. Toda, kmalu zatem je prišlo zanj še hujše spoznanje, kakor ga je imel kdaj prej, namreč spoznanje, da je ravno on tisti nesrečnejši, ki je tako neizprosno dokazal, da je človek le neskončno majhen drobec v ogromnem stvarstvu, in da je njegova sila silno majhna v primeri s tisto, ki vlada svet. Ko je to spoznal, je vzkliknil: »Tudi še tako strogi znanstvenik, ki se mu je posrečilo prodreti v tajne človekove življenjske sile, ne sme podvomiti, da Bog je! Zmota je to, da v ljudeh prevladuje prepričanje, da učenjak, ki o življenju ve mnogo več kot navaden človek, ne more verjeti v budoče in da mora zato postati brezbožnejši. Ravno nasprotno: Pri tem svojem raziskovanju stvarstva se približujemo vedno bližje Bogu. To naše delo nam prinaša vedno večji obzir pred njegovo gigantsko močjo, nasproti kateri mora naše revno početje odpovedati.«

Na vprašanje, če on verjame v to, da se bo nekoč biologom le posrečilo ustvariti življenje v poskusni cevi, je Rutherford odgovoril, da se mu ne zdi tako neverjetno, da bi se posrečilo učenjakom sestaviti tak organizem, ki bi sam zase živel. Je samo vprašanje, če se bo z ustvaritvijo teh mikroskopično majhnih živih organizmov posrečilo najti že tudi pot k umetnemu spočetju in rojstvu. Mogoče je n. pr. umetno valiti piščance, toda nemogoče je umetno napraviti jajce. V svojih najdrzejših zamislih si morem predstavljati, da bomo nekoč mogli s pomočjo elektrike in kemičnih procesov napraviti živ organizem, ne morem pa si predstavljati, kako bi bilo mogoče dati

temu bitju duha in sposobnosti duhovnega življenja

in udeleževanja. Prepričan sem, da ni mogoče umetno ustvariti niti najnižje organiziranega živčnega bitja, še toliko manj pa najrazvnejšega bitja na zemlji, človeka.

Zapravljanje

Povprečen človek denarja ne more videti, zato je povprečen človek tudi vedno brez denarja. Mečejo pa ljudje denar na dva načina: vedoma ali nevedoma. Vedoma ga seveda samo taki, ki ga imajo, nevedoma pa vsi. Koliko bi se dalo nabrati iz tega, kar človek vrže proč kot neuporabljivo ali nadležno in brez vrednosti, nam kažejo naslednje številke.

V mestu Birminghamu v Angliji je mestna občina v enem samem letu dobila samo za raznovrstne odpadke 14.000.000 din, in sicer: za stare cunje, kosti in steklenice ter razne črepinje 6 milijonov; za konzervne škatle in podobno pločevino 5 milijonov; za razne pokvarjene maslobo, masti in podobno 3 milijone. Vse, kar so ljudje pometali kot neuporabno in odveč, se je spremenilo v denar. Seveda je treba zato tudi najti odjemalce in imeti velike količine, da se res kaj pozna. Treba je odvažanje smeti smoteno urediti, smeti čistiti in jih razporejati po njihovi vsebini: kosti skupaj, cunje skupaj, steklenice skupaj itd., da lahko prodajo vsako skupino določeni tovarni: Star papir in cunje papirnicam, odpadke mesa, jedil, zelenjave tovarnam za umetna gnojila, črepine steklenam itd. itd.

Neka tovarna steklenic v Londonu kupi letno za čez 100.000 šterlingov črepinj; neki trgovec s kovinami nabere do 9000 ton starih pločevinastih škatel na leto; neka trdnika živi samo od cunj, ki jih prodaja za 300.000 šterlingov (X 240 pa dobimo dinarje) letno ter zaposluje čez 300 ljudi.

Tako delajo tudi v Nemčiji, Skandinaviji in drugih kulturnih državah, pa se čudimo, odkod njihovo bogastvo; seveda so to v prvi vrsti industrijske države, ki morajo uvažati razne surovine.

Na Tirolskem vsakogar tikajo. Ko je bil neki »Honzi« poklican na orožne vaje in so se v odmoru vojaki poskrili v senco, je Honzi potrepal poročnika po rami, ko je ta baš hotel sestiti na tla. »Ti poročnik.« — »Kolikokrat sem vam že pravil, da, prvič se častnika ne sme tikati, niti se ga dotakniti,« je poučeval poročnik. »Vi, gospod poročnik, je hotel nadaljevati Honza. »Tudi tako ni prav. Reči je treba: Gospod poročnik, pokorno javljam itd.,« nakar je poročnik sedel na tla. Honza na to: »Gospod poročnik, pokorno javljam, zdaj si se pa že vsedel v kravček.«

Z lordom Rutherfordom je legel v grob mož, ki ni bil samo eden najdubovitejših mislecev, učenjak, ki se je v kratki dobi svoje življenjske poti povzpela na čelo velikim znanstvenikom, pač pa tudi človek, ki je poskusil s človeškim orožjem ločiti, kar je združeno, in združiti, kar je ločeno, pa je pri tem spoznal, da je samo — človek.

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

53

Po lunchu je Perry odšel s sirom Warrentonom v njegovo sobo. Tam se je čez nekaj časa zbralo še več častnikov iz loharske garnizije. Vsi ti, ki so prišli, so bili iz tajne poročevalske službe glavnega poveljstva.

Poveljnik sir Benjamin Warrenton je častnikom naročil kakor vedno, naj bodo kar se da oprezní in naj pošiljajo čez mejo v Suratovo deželo le najzvestejše Indijce, na katere se morejo docela zanesti in katerim lahko vse zaupajo. Meja je postala zelo nevarna in varnost tam kaj dvomljiva. Vseposvobod so se gibalí Suratovi ljudje, ki jih je kar mrgolelo. Iz njihovega vedenja in živahnosti, s katero so izvrševali svoje naloge, je bilo razvidno za vsakega poznavalca razmer, da Surat kan pripravlja napad na angleške obmejne trdnjave. Sir Benjamin je častnikom razlagal, da bo Surat kan po njegovem mišljenju najprej poskušal napasti in osvojiti Hoharo, potem pa bo obkolil trdnjavo Chukoti. Perry Vickers pa je z drugimi častniki vred bil prepričan, da pripravljajo Indijci najprej napad na Chukoti, ki ga bodo skušali za vsako ceno najprej osvojiti, ker vedo, da je ta trdnjava ključ do vse pokrajine, ki meji na Suratovo deželo.

Medtem časom, ko so se častniki razgovarjali v Warrentonovi sobi, sta Elizabeta in lady Warrentonova sedeli v malem salonu ter se pogovarjale v vsem mogočem. Skrbno pa sta se izogibali, da bi katera le z besedo omenila Geoffreya ali Perryja Vickersa. Po vsem, kar je videla in slutila, je lady Oktavija zdaj že vesela za skrivnost o Perryju in o Elizabeti. Toda ni se ji zdelo prav in potrebno, da bi začela z Elizabeto pogovor o tem zdaj, ko se je Elizabeta sama tako previdno izogibala tej stvari. Edino, kar ji je v zvezi s to stvarjo rekla, so bila zagotovila, da Elizabeta lahko vselej in ob vsaki priliki lahko računa na njeno pomoč in na pomoč njenega moža.

Pogovarjali sta se tudi o nevarnosti, ki grozi Lohari in Chukotiju od indijskih oddelkov. Toda obe sta bili Angležinji in preveč ponosni, da bi z najmanjšo besedico pokazali, da se bojita ena zaradi moža, druga pa zaradi očeta, ki sta poveljevala vsak eni trdnjavi. Bilo je tako, ponavadi v trenutkih, ko je neposredna nevarnost čisto blizu, toda nihče noče, da bi ji pogledal naravnost v oči, ker misli, da bo tako morda vse spet samo od sebe postalo bolje.

Ves ta dan je trajala silna vročina, tako da si niso upali poslati Elizabete nazaj v Chukoti. Šele pod večer, ko se je ozračje malo ohladilo, je Elizabeta krenila na pot proti domu. Pridružila se je s svojo kočijo oddelku konjenikov, ki jih je sir Warrenton poslal polkovniku Campbellu, da bi z njimi ojačal njegove precej šibke čete.

Ves čas pred odhodom ni več dobila prilike, da bi bila mogla govoriti s Perryjem ali se vsaj posloviti od njega. Njena kočija je okoli devetih zvečer dospela v Chukoti. Elizabeta ni dobila očeta doma. To ji je bilo prav za prav še ljubše, kakor če bi ga bila srečala pri prvem koraku.

Ko je izpraševala, kje je, so ji dejali, da je v vojašnici. Čakala ga je doma dolgo, skoraj do pol enajstih, čeprav je bila od poti zelo trudna. Ker ga pa le ni bilo, je odšla k počitku. Vso noč so jo prebujali iz spanja in jo motili signali trobentačev. Njihovi rogi so se oglašali zdaj blizu, zdaj spet daleč. Glasovi rogov so bili zdaj glasni, zdaj spet pritenjeni. To trobljenje se ji je zdelo kakor opomin... kakor oddaljena grožnja, ki je napovedovala za bodoče težke dni in temne ure...

Pred bitko...

Elizabeta je spet videla očeta šele drugi dan, ne zjutraj, marveč komaj pred kosilom, ko se je vrnil iz vojašnice.

Polkovnik Campbell je gledal hčerko nekaj časa tuje in

nerazumljivo, kakor da je ne pozna. Njej sami se je zdelo, da stoji pred njim kakor tuje dekle, ki nima tu kaj iskati, in to so ji govorili tudi njegovi pogledi. Bil je bled, mršil je obrvi in na njem je bilo videti tako silovito razburjenje, kakršnega Elizabeta ni poznala od prej.

Ko ga je zagledala takega, se je v strahu za korak umaknila. Bila je v taki zadregi, da ni mogla spraviti iz sebe niti besede.

Čez čas je vzkliknila:

»Oče!...«

Polkovnik Campbell se je zdrzil, kakor da bi ga bil kdo nenadno prebudil iz težkih sanj. Glas mu je drhtel, ko je začel govoriti. Njegove besede so bile tihe, žalostne, le počasi jih je stiskal iz sebe:

»Mala moja, ti pojdeš v Kalkuto!«

Elizabeta je spet pritenjena vzkliknila in v tem vzkliku je zvenela vsa tesnoba njene duše:

»Oče!...«

»Da, morava se ločiti... Tu v Chukotiju ni ravno najbolj varno, zlasti ne za taka dekleta, kakor si ti...«

»Kaj nam grozi taka nevarnost?... Povej, ali se pripravljaja kaj hudega, ali nameravajo...«

Oče je ustavil tok njenih vprašanj in nadaljeval, ne da bi ji bil kaj odgovoril:

»Vse ženske in vse otroke bomo še te dni poslali pod vojaškim varstvom nazaj v Kalkuto, ker v Chukotiju... saj veš, kaj leži Chukoti... to je vendar že v vojnem področju... in zaradi tega je bolje in varneje in zanesljiveje, da takoj poskrbimo za vas...«

Ta trenutek je Elizabeta pozabila na vse tisto, kar je mislila očetu ob prvem svitu povedati o svoji ljubezni do Perryja. Zdaj jo je vse to, kar ji je povedal oče, tako prevzelo, da ni mislila ne na Geoffreya, ne na Perryja. Pred sabo je videla samo svojega osivelega očeta, ki ga je imela tako rada...

Šele zdaj je čutila, kako tega dobrega človeka ljubi, zdaj, ko je zaslišala nevarnost, ki se pripravlja...

»Surat kan pripravljaja napad na trdnjavo!« ji je švignilo po glavi. Ona bo morala v Kalkuto, oče pa...